

ABONAMENTUL:
 Pe un an . 28.— Cor.
 Pe jumătate an 14.— „
 Pe 3 luni . . . 7.— „
 Pe o lună . . . 2.40 „
 Pentru România și
 străinătate:
 Pe un an . 40.— franci,
 Telefon
 pentru oraș și interurbane
 Nr. 791.

ROMÂNUL

REDAȚIA
 și ADMINISTRAȚIA
 Strada Zărnici Nr. 1/a

INSERTIUNILE
 se primesc la administrație.
 Mulțumite publice și Los
 deschisă costă giral 20 fil.
 Manuscrisurile nu se în-
 apoiesc.

Luptătorii de ieri și de azi.

Arad, 29 Februarie.

Azi nu mai este om cu cuget și simțire dreaptă care să nu se îngrozească de dezastrul căzut asupra omeniei prin războiul actual. Infernalele mașini, iscodite de om spre nenorocirea lui, nu se mai satură de a scuipa foc și moarte, de a schilăvi și nenoroci popoare întregi, căci față în față nu mai sunt acum armate ca mai de mult ci popoare întregi, milenare. Pe zi, pe ceas, apun mii de vieți tinere și, cu cât se prelungește blestemul, îngrășe pământul în măsură tot mai mare și bietul sânge bătrân. Din mijlocul neamului nostru pleacă acum sub arme zeci de mii de bătrâni.... De proporțiile acestui războiu, de grozăvia lui, se înspăimânta orice om cu judecată chiar înainte de izbucnirea lui, pe când îngrozea numai fi-roasa lui perspectivă. Însă atunci și în lunile dintâi ale războiului o nădejde, o mângâiere aveau cu toții: că războiul nu va dura mult. Credeau că se va deslănțui cu un cumplit avânt, va prăpădi o lume, dar va trece ca o vijelie. Ravagiile lui erau socotite ca nemai-pomenite, dar se zicea: o jumătate de an, un an — și pe urmă iar va răsări soarele.

Când s'a văzut însă că nădejdea în durata scurtă a războiului e nebazată, când a trecut anul și oștile în loc să scadă cresc mereu, și arta distrugerii se perfecționează zi de zi, orice om gânditor rămâne adânc mâhnit, dacă nu chiar cu desnădejdea în suflet, contemplând ticăloasa soartă omenească. Tot mai mulți își dau seama că nu-i de glumit cu

mașinăriile cari fabrică moartea în mii de chipuri, că aceste mașinării fără suflet, fără simțire, nu știu de glumă și-și bat amarnic joc de oamenii cari poate au avut de gând numai să le cerce puterea. Minte omenească a creat uriași de oțel și de aramă, și astăzi omul se sbate neputincios în raza puterii acestor monștri, nemaiputându-se desbăra de ei; a iscodit întărituri, tranșee, a rănit adânc pământul, și aceste rane negre țin încheștat pe om, devenind stăpânul și tiranul său. Libertatea luptătorilor a apus în gura tunului și în crepăturile pământului. Lupta o dau materiile explosive, rezistența tranșeelor și a întăriturilor, omului îi rămâne un singur lucru de făcut: să moară în încrucișarea acestor forțe.

În fața acestei realități, a războiului de azi tot mai mulți sunt cari văd în războiu o barbarie mai grozavă decât aceea care au constituit-o războaiele trecutului, și mulți ne spun că neputându-ne lipsi, neputând încunjura această răfuială dintre țări și popoare, nu mai are nici un înțeles evoluția culturală a omeniei, ba aceasta evoluție constituie deadreptul o nenorocire, întru cât mărește suferințele luptătorilor. Dacă nu ne putem lipsi, în regularea relațiilor dintre țări și popoare, de mijlocul al războiului, atunci, lucrul cel mai bun de făcut e să rămânem și noi în barbarie. Dacă intelectul nostru are abea câteva țîșniri de lumină și simțirea noastră abea câteva ușițe strâmte, ne este mai ușor să răbdăm, să trecem prin furia războiului, decât dacă cultura ne-a pus străluciri multe în gândire iar simțirea ne-a făcut-o largă și adâncă. Intensitatea suferinții nu-i pe o formă pentru omul cult, pentru cel

care are conștiința de sine și conștiința națională, cu a celui ce puțin se deosebește de animal.

Pe lângă efectul distrugător al armelor moderne, mulți își întemeiau credința în durata scurtă a războiului chiar pe faptul că omul cult al veacului al douăzecilea nu va fi în stare să supoarte multă vreme grozăviile războiului;

că, cel puțin, forța lui trupească, puterea lui de rezistență se va măcina foarte în grabă. Nu se putea crede că trupurile pipernicite prin birouri și fabrici vor putea înfrunta suferințe cari erau de ajuns și pentru a îngenuchia sănătatea de fier a luptătorilor păstori, vânători sau țărani din veacurile trecute.

Acum, în fața duratei lungi a războiului, ei au o singură explicație. Ei zic: omul e sătul de războiu, s'ar lăsa de el, dar nu mai poate. L-a robit opera minții și a mânilor sale: tunul care pândește din ascunziș, tranșeele ce rănesc adânc pământul, aeroplanul din negurile văzduhului.

Problema muzicii ardelenesti.

II.
(Sfârșit).

Puținora li-e cunoscut, că Bánffy, fostul ministru-președinte al Ungariei fusese mult influențat de teoria vestitului Engels, al cărei resumat scurt este că în Austro-Ungaria există popoare „revoluționare” și „antirevoluționare”. Cele de mai nainte (Germanii, Ungurii și Polonii) sunt menite a purta steagul culturii și al progresului, iar cele „antirevoluționare” (Slovacii, Sașii, Românii etc.) având o singură menire: a se contopi în popoarele revoluționare¹⁾.

Convingerea asta a dat baza morală lui Bánffy ca să-și creeze sistemul său vestit pe care Românii l'au privit ca un atentat în contra individualității lor naționale. Bánffy, precum se știe creia înainte de toate un birou pentru chestia națională în frunte cu Jeszenszky.

Făcu chiar posibil ca acest Jeszenszky să fie decorat din partea regelui Carol, desființând nu numai comitetul, dar orice grupare pe baza națională, împiedecă în fel și formă acțiunea conducătorilor, dăduse ordine severe la factorii subalterni ca să fie cu luare aminte la tot ce se ține de chestia na-

țională. Plasă cărți și articole informative prin străinătate, alcătui legea despre reuniunile de credit, despre congruă, numirea comunelor, făcu colonizări, încenă acțiunea bună. Făcu investigație la societatea *Petru Maior* în Budapesta, dispuse ca rectorii universităților să fie cu băgare de seamă la atitudinea studenților, — pe scurt, nu era ram al guvernării în care din punct de vedere al chestiei naționale să nu fi făcut vre-o schimbare, modificare sau dispoziție nouă.

Bánffy a guvernat dela 1895 până la 1899. Tot în deceniul acesta avu loc și procesul memorandumului, prin urmare anii precedenți constituind tot asemenea o epocă plină de antipatie față de Români cu drept cuvânt putem socoti deceniul între a. 1890—1900 de o *epocă critică* a Românilor. S'ar crede dar că drept urmare a dispozițiilor lui Bánffy, mișcarea pe terenul cultural muzical încă ar fi stagnat.

Din contră. *Doina, instinctiv, fără o organizare prealabilă, fără vre-un plan machinal, precumpănit și-a cerut dreptul ei*, a cuprins inimile mai tare decât ori și când.

Astfel dintre 86 coruri, reuniuni de muzică, de cari am știre, 44 (va să zică mai bine de 50 procente) s'au înființat între anii furtunoși 1891—1900.

Conspectul statistic făcut pe baza datelor pe cari le posed arată că între anii 1857—1867 s'au înființat 2 coruri; între anii 1868—1890 s'au înființat 28 coruri; între anii 1891—1900 s'au înfiin-

țat 44 coruri; între anii 1901—1904 s'au înființat 12 coruri²⁾.

Astfel dar, prietene, nu te mira ci te bucură că instinctul poporului totdeauna și-a aflat și își va afla calea, prin care sentimentele naționale în mod natural pot să ajungă la relief, căci la din contră poporul respectiv va fi copt pentru „descompunerea în părțile sale constitutive” ceea ce precum știm amândoi din același izvor, e identic cu moartea.

Dar să analizăm adevărurile tale mai departe.

Nu înțeleg ce rost are satira, când sunt a se descrie luptele și necazurile pe cari are să le îndure un tânăr voind a se face de folos nației sale alegându-și cariera muzicală. Adevărat, cea dintâi și cea mai puternică rezistență (prea motivată!) întâmpină tânărul din partea părinților îngrijorați. Cariera muzicală la noi e una dintre cele mai nesigure.

Instituțiunile noastre românești abia prestează 4—5 posturi, cari în chip sărăcăcios îți asigură traiul. De cumva ești cântăreț de profesiune poți să faci ce-i drept un turneu reușit care îți asigură

¹⁾ Regret că afară de lista corurilor bănățene, (76 la număr) pe care mi-a pus-o la dispoziție gentila doamnă Elena Dr. Dobrin din Lugoj, abia posed date exacte despre celelalte; dar nu dubitez că proporția e cam aceeași pretutindeni și nu numai în Bănat.

¹⁾ Citește frumosul studiu despre chestia națională de Szabó Ervin în *Marx és Engels válogatott művei*.

Sinoadele protopopești.

Arad, 29 Februarie.

În sensul §-lui 45 din Statutul organic în 1-a sau a 2-a Duminecă a luni Februarie trebuiesc convocate în fiecare an sinoadele protopopești în ședință ordinară.

Această dispoziție a legii noastre fundamentale bisericești a fost observată în unele părți cu destulă regularitate. Adevărat, că aceste sinoade nu s'au putut și nu se pot ține în zi de Duminecă din cauza, că atunci 1/3 a membrilor, adică preoții ar fi aproape pretutindeni împiedecați a participa la ședință, fiind reținuți de serviciile religioase, obicinuite din vechime în toate parohiile. Dar ele se țin în zi de lucru cu participarea destul de numeroasă a membrilor laici și din cler, unde este înflorit interesul pentru chestiuni bisericești și culturale, sau fiind mai slab cercetate, unde acest interes lipsește.

Chestiunile, asupra cărora se discută și decide în aceste sinoade protopopești, pot fi destul de variate și interesante, dacă conducătorul se pricepe să înfățișeze în amănunte precise un tablou corăspunzător realității și propriu a trezi interes față de toate momentele religioase, școlare, culturale și financiare ale protopopiatului, în fruntea căruia stă. În alte părți, unde interesul pentru orice problemă religioasă și culturală e sub zero, aceste întruniri anuale se mărginesc la examinarea socotelilor pe anul trecut și la stabilirea unui preliminar de buget pentru anul, care urmează.

Cunoaștem și cazuri de neglijență perpetuă, când în unele părți ani de-arândul nu s'au ținut aceste sinoade protopopești, încât era aproape să cadă în desuetudine, dacă nu s'ar fi luat din partea conducerii bisericești măsuri severe pentru cei înclinați a desconsidera legea pozitivă. Ne aducem aminte chiar, cum un protopop — cu vază și cu multă trecere pe la curtea vlădicească — fiind tras la răspundere în plenul unui sinod eparhial, unde și el era de față ca deputat, a cercat a-și justifica neglijența spunând, că n'a aflat de lipsă a convoca membrii sinodului protopopesec la ședință, fiindcă n'ar fi avut ce să le dea de lucru. Raportele anuale și datele statistice le-a putut face și fără concursul sinodului protopopesec, înaintându-le consistoriului la timp. Iar altul se scuza cu împrejurarea, că fiind centrul protopopiatului într'un oraș cu public ultrașovinist, orice întrunire a mai multor preoți și intelectuali români ar fi fost considerată ca un conventicol ilicit. A preferit deci a lăsa neimplinită litera legii, decât să expună pe membrii

sinodului protopopesec la eventuale neplăceri și atacuri din partea conlocuitorilor. Amândouă cazurile schițate mai sus s'au întâmplat înainte cu vre-o 10 ani, în timpuri normale și nu în stări excepționale ca cele de azi.

Justificarea neglijenței era în amândouă cazurile neacceptabilă. Îndeosebi în cazul întâiu învedera o mentalitate cu totul condamnată, care însă, durere, nu era fără precedent, nici fără urmare.

Un caz de precedentă a dat însuș supremul for administrativ bisericesc, consorțiul metropolitan, care deși convocase congresul național-bisericesc pe ziua de 1 Octomvrie 1880, s'a văzut mai târziu îndemnat a-l revoca „din lipsa materialului pregătit pentru congres”.

Iar urmarea acelei mentalități s'a putut întrezări și în discuțiile ziaristice, cari s'au încins în cursul anului 1915 pe tema revizuirii și amplificării „Statutului organic”.

Un „binevoitor al bisericeii”, care — dacă nu ne înșală informațiile private — este totodată și un mare binefăcător al ei, a exprimat părerea, că toate corporațiunile protopopești, scaunul, comitetul și sinodul protopopesec ar trebui desființate ca unele, cari nu au nici un rost... Numai o serie întreagă de experiențe triste, o tradiție de nelucrare și nerespectare a legii va fi putut îndemna pe un om cu judecată sănătoasă, a pași în publicitate cu astfel de propuneri. Dar, oricât de triste ar fi experiențele personale ale unuia sau altuia, oricât de nemulțămitoare anume împrejurări locale, de este ertat a pierde din vedere, că alături de tradiția trândăviei, înrădăcinată în unele părți, se menține și cultivă cu toată stăruința și tradiția luminoasă a hărniciei, în altele. Iar utilitatea generală și interesul bine priceput al bisericii nu reclamă desființarea unor corporațiuni existente, dar amorfizate în nelucrare, ci este în drept să pretindă trezirea lor la viață activă, îndrumarea spre îndeplinirea integrală a datorințelor și aplicarea unor măsuri penale categorice față de cei nevrednici de chemarea lor.

Nu putem nici decum împărtăși părerea, că în organismul nostru constituțional bisericesc corporațiunile protopopești ar îndeplini un rol de prisos. Ele formează doar legătura firească și necesară între temelie și coperișul clădirii noastre constituționale bisericești. A cerca acum să le desființăm ar însemna că voim să rămânem în viitor numai cu un edificiu mutilat având jos foarte multe pietrii împrăștiate la temelie, (parohiile), sus câteva coperișe fără legătură destul de strânsă între olaltă (consistoriile eparhiale), iar la mijloc **nimic!**

existența pe un an, dar numai odată! A doua-oară, te asigur, bilanțul ți-l vei încheia cu deficit.

Ca artist debutant, lasă-te de speranța să poți reuși în Ardeal. Încep de acolo că nici nu capeți sală și pian în tot locul. Trebuie dar să te arunci de multe ori contra dispozițiilor tale în brațele pedagogiei. Iar între pedagogia noastră și cea occidentală este oarecare deosebire. În Germania sau Franța îți aranjezi un cuib căldușor de atelier muzical cu busturi, covoare persiane și cu cununi de lauri, ale căror frunze aici nu ești nevoit să le consumi cu familia ta bogată (înțeleg bogată în copii) în lipsa altor alimente, ci poți să le ții în loc expus spre îndemn ca americancele bogate să-ți plătească lecțiile îndoit de scump.

Materialul ce-l ai a lustrui, prin sutele de conservatoare, școli muzicale pregătitoare cari nu lipsesc nici într'un oraș cât de mic ori prin privații industriași cinstiți și bine pregătiți ai muzicii s'a însușit deja o tehnică considerabilă și cunoștințe teoretice încât nu ești nevoit bunăoară, ca pentru mai plauzibila documentare să jertfești pe altarul națiunii câte un măr pe care îl tai în două ori în 16 părți, după cum vrei să explici notele de jumătate ori șasesprezecimile.

În Berlin prescurm arată cărticica *Was muss der Musikstudlerem von Berlin wissen?* sunt sute de pedagogi, la cari o lecție costă 10—60 mărci. Cei mai mulți dintre aceștia, afară de bani îți cer și talent, la din contra nu te primesc de elev.

Iată însă ce șanse are autorul maestru de mu-

zică român. La noi trebuie să te lupți cu necazurile omului primitiv, care ca să poată exista trebuie să se priceapă la toate și deci să fii într'o singură persoană pescar, vânzător, bucătar, doctor și câte mai toate. Astfel muzicantul nostru trebuie să se priceapă la conducere de cor, instrumente, la decopiatul notelor, acordarea pianului, la compoziția și la strânsul elevilor...

Încep însă de acolo că tânărul nostru muzical abia își poate însuși cele mai elementare cunoștințe muzicale, pe când nu e raritate că altul din occident în vârsta de 13—14 ani, îți cântă deja cursiv fugele lui Bach.

Astfel dar tânărul nostru care n'avu fericirea să se nască din familii muzicale ca Bach, Mozart, Couperin, Scarlatt, Schubert, Liszt, Rossini etc. și care nu fu legat de un arbore de tată-său ca să cânte la diaplă ca Paganini, nu fu sculat des de dimineață din cel mai dulce somn, ca micul Beethoven pe care tatăl său îl puse la pian când venise mahmur acasă — tânărul nostru român dară e nevoit să-și strângă cunoștințele sale muzicale sfărâmituri de sfărâmituri, făcând câte odată ocoluri mari, pe cari având o mână conducătoare iscusită foarte ușor le-ar fi putut economisi. Rezultatul obținut în modul acesta, firește, e imperfect, dar n'ai ce face deocamdată, e de ajuns a îndestula exigențele artistice ale obștei. Căci să mă ierte oricine, cultura muzicală nu o poate crea un singur geniu ori câteva talente, ea este exclusivă proprietate a mulțimei și în general se poate zice că mulțimea cultă muzicalicește naște pe genii și talente iar nu invers, deși e fapt netăgăduit că sin-

guraticii pot să aibă înrăuiri colosale asupra progresului muzicii (Rameau, Bach, Beethoven, Schubert, Wagner, Liszt, Grieg).

Dar mai pe românește: fă posibil frate Bănuț, ca unui dirigent român să i se plătiască anual 160.000 mărci ca lui Nikisch, află editori cari să te roage frumos, să-ți poată plăti 500 mărci pentru un cântec ca lui Brahms, descopere impresari cari pentru o singură cântare a acestui lied să-ți plătească 1000 mărci ca lui Bonci, ne mai vorbind de mitologicele sume ale lui Carusso — și îți garantez că îți voi crea în scurt timp artiști de prima forță.

Toate aceste însă, iubite frate, sunt posibile într'o societate consumată muzicalicește (înțeleg consumația nu în modul cum ai purces tu, amestecând compozitori, compoziții și toată cultura noastră într'un hap și înghițindu-l dintr'odată) și până când nu vei garanta, că poporul nostru afară de mămăliguța lui de azi pe mâne va avea și fasan cu un pic de Sect, ori cel puțin o găină în oala lui de fier Dumineca, ce îndestulește cu acele puteri mai modeste, care în ultima analiză merită respect, căci sunt singurii reprezentanți ai culturi noastre muzicale, entuziaști, nepretențioși și cu bună credință.

Clasificarea compozițiilor „greco catolice” și „greco orientale” nu-mi vine să o primesc de autentică. Datele, ce-mi stau la dispoziție sunt cu mult mai puține, decât s'au pot presta dovezi nerăsturnabile. Amintesc însă, că pentru că în Sibiu nu se cântă liturghia lui Mureșan și în Blaj cea de Dima n'ai să te miri. E lucrul cel mai firesc

Știm că în multe părți corporațiunile protopopești abia vegetează, neavând conducătorii prilej sau pricepere a le angaja la o lucrare de ordin religios, cultural sau filantropic mai intensivă și mai sistematică. O scădere destul de mare este și împrejurarea, că nici consistoriile nu dau acestor corporațiuni atențiunea, ce li s'ar conveni: nu controlează îndeajuns activitatea lor și nu dau îndrumări destul de stăruitoare, ci se mulțămesc cu formula seacă și stereotipă de „a lua act” despre cele cuprinse în protocolul sinodului protopopesic ordinar. Pe lângă acest soi de control și pe lângă lipsa totală de îndrumări hotărâte nu poate fi deci mirare, că în unele părți și începuturile cele mai promițătoare de activitate au lăncezit dela o vreme.

Dacă conzistorul metropolitan și congresul național-bisericesc ar accepta părerea, că și corporațiunile protopopești trebuie să li se dea prilej de o activitate mai sistematică, ar trebui să dea §-lea 16 din „Statutul organic” o stilizare mai exactă și o interpretare extensivă, care nu numai să impună, ci să și facă posibilă întrunirea scaunului și a comitetului protopopesic în fiecare lună, conform §-lui 36 sau măcar de 4 ori pe an, în sensul 1-lui 62 din „Statutul organic”.

A ținea astăzi ședințe lunare cu scaunul protopopesic, e absolut imposibil din 2 motive: întâiu fiindcă nu se respectează dispoziția §-lui 16; și în rândul al 2-lea, fiindcă consistoriile își aduc foarte rar aminte de punctul 3 din §. 33, care cere ca unele chestiuni bisericesti și disciplinare să fie încredințate scaunului protopopesic, ca for de prima instanță. Acelaș e cazul și cu comitetele protopopești, cari după ce au examinat socotelile unui an încheiat și au formulat oarecare proiect de buget pentru anul viitor, nu mai găsesc aproape nimic de pertractat în restul ședințelor anuale, fiindcă nu au instituțiuni centrale protopopești; școale, azile, fundațiuni sau alte întreprinderi de ordin religios și cultural, în interesul cărora ar trebui să se întrunească și să lucreze cu mai multă stăruință. Iată deci o însemnată problemă pentru viitorul bisericii noastre: crearea așezămintelor centrale protopopești.

Să nu se înțeleagă prin aceasta zidirea unor pompoase case protopopești, cum s'a făcut în unele locuri, cu rost și fără rost, ci crearea unor instituțiuni culturale în felul celor indicate în §. 65 al „Statutului organic”.

Dacă în cea dintâi jumătate de secol de viață constituțională-bisericescă au reușit a se consolida eparhiile, a-și aduna fonduri, a-și înființa seminarii și ale desvolta pe cele exi-

stente, ca să corăspundă cerințelor avansate ale timpului modern, — rămâne ca în următoarele decenii ale erei constituționale să se întetească tot mai mult la muncă și chiverniseală corporațiunile protopopești, căutând mijloacele necesare pentru crearea instituțiilor tractuale. Prin acestea își vor asigura posibilitatea de a funcționa în viitor mai regulat decât în trecut. Și fiindcă funcțiunea crează organul, vor deveni ele însele în organismul bisericii noastre părți constitutive mai pline de viață și mai capabile de progres, decum au fost până acum și mai sunt, durere, în mare parte și astăzi!

Preoțimea și orfelinatele.

Valurile grandioasei manifestări a carității creștine pornite dintr'un elan de însuflețire sfântă față de cea mai ardentă chestiune actuală a neamului nostru în câteva zile a străbătut întreg pământul locuit de Români. Fără deosebire de poziție socială, rang, avere, confesiune, Românii de pretutindena au îmbrățișat cu căldură ideea măreată, ce se impunea cu necesitate, la satisfacerea celei mai bine simțite dorinți reale: îngrijirea orfanilor eroilor noștri. Nu este și nu trebuie să fie suflet creștinesc, inimă nobilă românească ce să nu-și dorească partea leului în această operă cu adevărat măreată, îsvorită din cea mai curată iubire față de aproapele. În special apostolii iubirii creștine: preoții nu pot sta departe de această isbucnire spontană a spiritului de jertfă pentru un scop nobil și sfânt.

În liniștea satelor mai strident, decât în șgomotul infernal al orașelor răsună plânsul duios al micuților, strigătul de ajutor al văduvelor și preotul, pe care iubirea părintească îl unește mai intim cu fiii săi sufletești, nu poate și nu-i ferit să-și astupe urechile, el e dator să șteargă lacrimile orfanilor, să mângâie sufletele cernite de durerea mută a celor rămase fără de sprijin. Ar fi desigur grea problema, dacă într'un moment de inspirație divină nu i s'ar fi dat soluția cea mai fericită, restând numai colectarea materialului necesar pentru traducerea în faptă a celei mai nobile și sublime idei. Materialul însă nu poate constitui obstacol decât de o zi ori două la un popor, în viața căruia nota caracteristică este jertfa. Viața neamului nostru în șirul lung al veacurilor sbuciumate n'a fost nici când petrecere ori lenevire comoadă, ci o catenă neîntreruptă de jertfe grele. Tot ce avem drepturi, instituții etc. e rezultatul necesar al sudorilor de sânge, vărsate din abundență de poporul și conducătorii vremurilor trecute, între cari partea cea mai însemnată a avut-o preoțimea. Un Șaguna și-a pus sufletul său mare în serviciul nea-

mului, un Inocențiu M. Clain s'a jertfit pe sine pentru binele poporului său, trecând în cadrele restrânse ale unui articol de gazetă peste șirul nesfârșit de martiri ai ambelor biserici române.

Azi ne putem mândri, că ideea măreată ce agită toate păturile societății noastre, dând naștere celor două instituții patronate de cele mai înalte foruri bisericesti e sulevată tot de inima nobilă și entuziasmul unui cleric român F. V. Tath în a cărui testament e concretizată toată dragostea, tot sufletul preotului român.

„Știu și cunosc soartea orfanilor, zice el în prefața testamentului, care e amară chiar și atunci când au din ce trăi, cum am avut și eu mulțumită lui Dumnezeu și bunilor mei părinți repausați: Teodor Tath și Netți n. Socan, și amară este și când orfanul are îngrijitori conștientoși, cum am avut și eu, dar cu mult mai amară și de tot tristă este soartea acelor orfani, cari nu moștenesc nimic, ori foarte puțin dela iubirii lor părinți. Din inimă compătinesc pe toți orfanii. În dragostea și mila ce am față de ei aș dori să ajut să mângâi și să cresc pentru societate pe fiecare orfan fără deosebire de neam și de rang și poziția socială ce au avut-o părinții lor. Dar aceasta nu se poate...”

În întreprinderea măreată de acum tot preoțimoiți revine frumoasa datorie de a distribui capitalul ideal în mijlocul poporului dela sate, a deștepta interes și dragoste față de cauza sfântă care este per eminențiam cauză națională. Poporul nostru e bun, generos și darnic, dacă i se deschide inima și deșteaptă interesul față de cauzele mari ale neamului și numai cel ce nu-l cunosc i-au putut contesta înțelegerea profundă și dragostea față de instituțiile noastre naționale. Și preotului îi stau la dispoziție diferite mijloace spre a deștepta, potența și întări spiritul de jertfă în fiii lor sufletești. Nenumărați preoți au adunat fonduri frumoase în parohiile lor, au jertfit sume considerabile pentru scopuri de obște, ceace ne îndreptățește să credem, dar nu, suntem siguri, că tot prin entuziasmul și dragostea preoțimei se vor ridica zidurile superbe, cari vor vesti lumii veacuri de arădndul carității creștine.

Cu atât mai vărtos, că nu e chestie de ambiție: ridicarea zidurilor ocrotitoare, ci e o datorie a preoțimii să oprească lavina corupției morale, pornită pe unele locuri din ușorătatea provenită din abundența de parale. Preoții noștri vor avea nu să mijlocească subtragerea ajutorului de stat — după cum s'a exprimat în ziarul acesta — ci ajutorul întreg poporului nostru să-l prefacă în isvor de lumină, mângâiere și înălțare sufletească pentru întreg neamul românesc.

Sufletele strimte, cari nu înțeleg rostul jertferei de sine pentru un ideal, nu ne pot descuraja. Cei buni vor merge înainte.

Un preot.

pe lume. În faptul acesta eu nu văd altceva, decât o mândrie inocentă de patriotizm local de care nu s'au putut emancipa nici papii din Roma, fiind prea cunoscută istorioara lui Mozart, care în biserica sfântului Petru din Roma după 3 audiții prinse în urechi toată vestita missă, păzită cu atâta grijă nu cumva în contra poruncei papii să se cânte și în altă biserică.

E natural că în Blaj se cântă compoziții de Mureșan și în Brașov cele de Dima. Emulări nobile de felul acesta sunt de a se privi cu ochi buni. Pe Dima îl cunoști și tu cu mult mai bine de un suflet ideal de artist decât să se poată presupune despre el, că ar neglija o compoziție din cauze confesionale, iar despre Mureșan știu — căci doară am cântat în corul său tenor II destul — că Dima și Musicescu ocupau un loc de frunte în repertoriu.

Răsfoind prin notițele mele aflu, că *Reuniunea română de cântări* din Bistrița, constatătoare mai mult din membri gr. catolici cântă liturgia lui Dima, iar corul bisericesc gr. or. din Bucium-Poieni cântă liturgia lui Mureșan.

Confesionalismul în arta noastră muzicală, dacă se ivește ici-colea, nu se poate înregistra între caracterele muzicii noastre ardelenice, tot asemenea rivalitatea artiștilor și artistelor noastre să nu le iai ca o specialitate a românimeii noastre.

Istoria muzicii cunoaște multe rivalități de aceste (unele progresate până la certe personale), așa Bach cu organistul francez Marchand, care o tuli la fugă dinaintea genialului maestru, Mozart cu Clementi, Beethoven cu Woelfl, Sophie Menter

cu Mary Krebs, vestita Catalini în Paris cu o rivală, numele căreia l'am uitat, Liszt cu Thalberg („Thalberg ist der Erste, Liszt aber der Einzige”). Artiștele pretutindena sunt cu temperament, cu atât mai vărtos temperamentul meridional fierbe mai tare, frate Bănuț.

Și nu te da în totdeauna după spusele cântăreților. Deja Schumann a dat povața bună:

„Von Sängern und Sängerninnen läst sich manches lernen, doch glaube ihnen auch nicht alles”. Incheiu însă scrisoarea mea.

Am cetit cu mult haz ideile badei dela Brașov, cum își închipuie el sculptura. Să nu te superi, dar tenorul întunecat al scrierilor tale nu mi-a convenit. Sunt de părere că în timpul de față toți trebuie să fim cuprinși de o datorie: „Il faut cultiver notre jardin!” cuvinte de însemnătate evanghelică eșite din condeiul unui mare satiric ca tine. În articolele tale însă înzadar am căutat o învățătură. Găsii în ele multe lucruri adevărate, dar aceste fură tractate ca legi în loc de aparențe trecătoare, disparente. Astfel conform concluzelor tale latente ar trebui să disperez pentru neamul meu.

Eu însă optimist dela fire, tot o sper, că badea Chirța odată cu timpul tot va ști cum se face sculptura, ceea ce (te rog să nu o dai mai departe) nici mie nu mi-e prea cunoscut, deși fusem în Viena mult în societatea regretatului Traian Mureșan.

Al tău iubitor

G. Șorban.

Cugetări.

Mulți oameni se tudulesc cu jertfa lor, lără a putea face însă deosebire între jertfa lui Cain și Avel.

Genille și regii au aceeaș însușire: stăpănesc. Cei dintâi stăpănesc lumea cu tot trecutul și viitorul ei — cei de al doilea, un petec de pământ... pe timp determinat.

Pentru mulți, cel mai temut adversar e adevărul.

A fi cinstit în zilele noastre înseamnă a fi erou.

Multe morminte cuprind schelete de oameni cari n'au trăit niciodată.

Mulți morți sunt vii, și mulți vii sunt morți.

Unul dintre ai săi a vândut pe Hristos.

Dintre multele drumuri pe cari îi le imbie răscrucea vieții, nu vei da greș în socotelile tale, dacă vei alege unul singur: pe cel al chemării tale.

Tactica multor oameni se aseamănd cu a cânelui, care mușcă pe furis.

Suferința e școală, însă nu fiecare educă.

Insemnări pe răboj.

Note politice.

Arad, 29 Februarie.

La orele 10 și 45 min. a. m. s'a întrunit ieri camera ungară în ședința de încheiere a sesiunii de iarnă. Președintele Beöthy Pál a exprimat mulțumită călduroasă contelui Khuen Hederváry Károly care este președintele comisiei regnicolare constituite pentru reedificarea satelor pustiite din Carpați, fiindcă prin inițiativa lui se strânseseră obolurile multe ale membrilor camerei. La orele 11 și 15 min. președintele Beöthy a dat cetire decretului prin care monarhul închide sesiunea parlamentară.

Indată după cetirea decretului Beöthy a rostit următoarele cuvinte, între altele:

„Simțim în noi puterea, viața, simțim în noi încrederea în câștigarea victoriei, și ne va reuși prin puterile noastre și cu ajutorul aliaților noștri, sperăm, cât mai îngrabă, dar cu siguranță. Dacă ne este dat să trecem și prin încercări grele, națiunea maghiară are acea rezolută hotărâre ca peste ele să elupte biruința și victoria, care să însemneze mult așteptata pace nu numai a națiunii ci și a tuturor națiunilor din lume...”

Sesiunea aceasta parlamentară s'a deschis în Noemvrie trecut. Desbaterile cari ne-au privit mai deaproape s'au învrednicit și de publicitatea noastră.

Mulți condamă tărădeligile altora, pentru a-și pregăti în taină drumul spre ele.

Sufletele aplicate spre ruină, au trebuință de proptele.

Unii-și închid ochii, crezând că nu-i vede nimenea.

Mult trebuie ca să înveți pentru a vedea ce puțin ști.

Ce curios: cei bogați sufletește și cei materialști, adeseori se compătimesc reciproc.

Cel ce stă în umbră susține adeseori că soarele nu strălucește.

Cei mai mulți zic că nu este Dumnezeu, pentru a se mângâia că nu au cui da socoteală despre tărădelegile lor.

Mulțumirea adevărată, aparține celor ce știu suferi în aspra luptă a vieții.

Prin suferință se cristalizează conștiința.

Zădarnică îți va fi discuția cu cel solemn totdeauna cu sine însuși.

Sofia Metes.

România va intra în războiu în momentul prielnic ei.

Expozeul dlui Sassonow și România. — Acord greco-român. — Consiliu de miniștri român. — Moartea consulului român din Odesa. — În România se rechiziționează vitele din regiunile de frontieră. — D. prim-secretar de legație Ion Lahovary s'a întors la Paris. — Schimbările în statul major al armatei române. — Presa oficioasă română despre situația războiului mondial. — Desmințirea spionajelor din Dobrogea nouă. — D. N. Filipescu a sosit la Petrograd. — România a cumpărat medicamente din Germania. — Comisie militară rusă în București. — Consfățuiri între ministrul român la Atena și ministrul economiei naționale grecești.

Arad, 29 Februarie.

Ziarele bucureștene continuă să comenteze expozeul ministrului de externe rus d. Sassonow dar mai ales pasagiul relativ la România.

După telegrama trimisă ziarelor bucureștene de agenția telegrafică română d. Sassonow ocupându-se de România a declarat cele ce urmează:

— România a continuat, în această perioadă, să mențină starea de neutralitate pe care a ales-o. Puterile înțelegerii se acomodează cu această situațiune încredințate fiind că România nu va trada propriile sale interese și că atunci când va suna ceasul va ști să realizeze unitatea națională cu propriul ei sânge.

Ea poate fi sigură că, apărându-se de atentate îndreptate de inamicul comun contra independenței hotărârilor sale, ea va afla sprijin real la acei către cari se îndreaptă mutualele simpatii ale poporului său.

Comentând acest pasagiu relativ la România, ziarul „Ziua, organul legațiunii austro-ungare din București spune:

„Cu alte cuvinte și desbrăcându-se vorbele dlui Sassonow de frazeologia diplomatică, d-sa și-a exprimat convingerea, că România în momentul, care îi va pare prielnic, se va alipi de împătrita-înțelegere și va ataca puterile centrale. Pare aproape exclus, că ministrul afacerilor străine al Rusiei s'ar fi exprimat în acest mod, fără ca România să fi luat oarecari angajamente formale față de puterile împătritei înțelegerii”.

Ziarul enteniist L'Independent din Salonic, publică următoarea telegramă din Atena:

— Se afirmă că un acord ar fi fost încheiat între România și Grecia, îndreptat exclusiv contra Bulgariei în cazul când ea ar arăta dispoziții războinice împotriva uneia dintre aceste două state”.

Cei adevărați din această știre, se va vedea în viitor.

Un consiliu de miniștri s'a ținut sub președinția dlui I. Brătianu.

D. Costinescu a prezentat proiectul de buget. Consiliul a redus sporurile dela căile ferate și a menținut câteva dela diferite ministere. Bugetul, așa cum a ieșit dela consiliul de miniștri, se prezintă cu suma de aproape 622 milioane la capitolul cheltuielilor. Miniștrii s'au ocupat apoi de mijloacele cele mai eficace pentru a împiedeca contrabanda de vite. În ce privește scumpirea traiului, provenită din nerespectarea prețurilor maximele fixate de guvern, s'a stabilit ca speculatorii să fie aspru pedepsiți. Un proiect de lege a fost întocmit în acest senz.

S'a mai discutat despre politica externă. Se va prezenta Camerei un proiect de lege prin care se modifică actualele măsuri excepționale.

Din București se anunță încetarea din viață a dlui Petre Mavrogheni, consulul României la Odesa. Defunctul ocupa această funcțiune de 15 ani. Era un funcționar distins și conștiințios, care a adus reale servicii, în timpul carierei sale. Ministrul afacerilor străine a în-

sărcinat pe d. S. Greceanu, consul general la Ismail, de a se duce la Odesa pentru a lua măsurile necesare pentru înmormântarea lui Mavrogheni și a mai luat dispoziția ca familia defunctului să poată asista la această ceremonie. În acelaș timp d. Greceanu a fost însărcinat cu girarea afacerilor consulatului general român din Odesa.

Un comunicat oficial din București anunță, că pentru a împiedeca contrabanda de vite, guvernul român a hotărât să rechiziționeze contra plătei imediate un număr oarecare de animale din regiunile de frontieră.

Aceste măsuri vor înlesni aprovizionarea armatei, împiedecând pe acaparatori și speculanți de a mai strânge vitele cu un preț de nimic, pentru a le vinde cu preturi exagerate.

Ni se anunță din București: D. Ion Lahovary primul secretar al legației române din Paris, care venise în capitală pentru a participa la înmormântarea regretatei dnc Simona Lahovary, s'a reîntors la postul său.

Ziarul Adevărul din București anunță: Dnii general de divizie Zottu, șeful statului major, generalii de divizie Culcer și Jarca, comandanți de corp de armată, generalul de divizie Vasiliu Năsturel, și alți trei generali — atingând limita de vârstă prevăzută prin legea poziției ofiterilor, vor fi scoși la pensie la 1 Aprilie v.

Anul trecut, față de evenimentele externe, și pentru trebuințele armatei, guvernul român a prelungit pentru un an șederea în activitate a generalilor, cari atinseseră limita de vârstă.

După cele ce se transpiră din cercurile guvernamentale, anul acesta nu se va repeta acest precedent.

Ziarul „Viitorul”, oficiosul guvernului român face următoarea apreciere a situației războiului mondial:

„Armata rusă care a operat la Erzerum, a ajuns la câțiva klm. de Trebizonda. De bună seamă că și acest oraș, port la Marea Neagră, va fi în scurt timp ocupat. Rușii zorindu-și operațiunile, e evident că și Germanii vor accelera opera de ajutorare a armatei otomane. E deci de prevăzut pentru curând o serie de operațiuni crâncene în Asia-mică, considerabil îngreuiate de impracticabilitatea drumurilor.

O telegramă din Londra anunță, că un submarin englez a străbătut Dardanelele și a ajuns până în Bosfor, unde a scufundat câteva vase turcești de transport.

De pe frontul de vest se semnalează un interesant atac al unei escadrile de aeroplane franceze cari, după o depeșă din Paris, au doborât un Zeppelin.

În Artois a căzut zăpadă abundentă, ceea ce îngreuiază operațiunile.

De pe frontul oriental nu se semnalează nimic important. După părerea câtorva critici militari, e iminentă pe acest front o ofensivă austro-ungaro-germană.”

„Viitorul” desminte știrea mai multor ziare, că în Dobrogea ar fi obvenit în timpul din urmă multe cazuri de spionaj.

Din Kiev se anunță, că d. N. Filipescu după o călătorie de 3 zile a sosit Joi dimineața acolo din Ungheni, continuându-și călătoria la Petrograd, unde a sosit Sâmbătă.

Se anunță din București: Comisia de medici condusă de d. Dr. Manolescu și care a fost

În Germania ca să cumpere medicamente s'a întors Vineri la București. Guvernul a pus la dispoziția comisiei vagoanele necesare pentru transportarea medicamentelor cumpărate.

În București a petrecut câteva zile comisia militară rusească condusă de generalul *Wiacinsky* și viceamiralul *Wisolkin*. Comisia a părăsit Duminecă capitala română, înapoiindu-se la Reni.

Ziarelor din București li se anunță din Atena, că ministrul român d. *Philodor* a făcut în zilele trecute o vizită ministrului economiei naționale, d. *Gunaris*, cu care s'a sfătuit timp de mai multe ore.

Pentru orfelinatul românesc din Sibiiu.

Arad, 29 Februarie.

La Românul au mai intrat pentru orfelinatul din Sibiiu următoarele contribuții:

Ilie Bugariu sublocotenent ces. și reg. în rezervă dela compania 3 a batalionului dela regimentul 63. Feld-post Nr. 527	130.—
Roman Ciorogariu, protosincol, director seminarial, Arad	50.—
Dr. Ioan Suci advocat, Borosineu	30.—
George Cizmas, Pecica	2.—
Teofil Moldoveanu, preotul Ineului	15.—
Constantin Landacescu și soția Maria (Ohaba mutnic)	6.—
Familia George Corneanu	10.—
Alexandru Țaranu, Oravița	10.—
Gimnaziștii români din Arad	20.—
Cadet Iosif Scrofan, Timișoara, reg. de honvezi Nr. 8	20.—
Nicolae Prația, inv. Bucium-Poeni	10.—
Gheorghe Ponta Ghițu, econom Pecica	3.—
Ioan Ponta Ghițu, econom Pecica	20.—
Vasile Cădariu, cojocar Pecica	2.—
C. Băilă, Sebeșul-săsesc, în loc de cunună pe mormântul soției dlui notar Bogdan din Igris, Eva Bogdan	20.—
Elevii școlii confesionale gr. or. rom. din Ghîroc	8.32
Nicolae Gavrilă, inv. Ohababistra (com. Căraș-Severin)	20.—
Românii greco-catolici din Ungureni	22.40
Tit Ilarie Pahone, locotenent în reg. bucovinean Nr. 41 Leov	100.—
Mihail Cerchez sergent-voluntar în reg. bucovinean Nr. 41 Leov	10.—
In total cor.	328.—

Colecta Românilor din Seghedin.

Românii din Seghedin au făcut și ei o colectă pentru orfelinatul din Sibiiu. Din scrisoarea, cu care ni se trimite această coectă, reprodusem următoarele:

„Românii din Seghedin, uniți și neuniți (greco-catolici și greco-orientali), deși restirați și fără cap văzut suntem, conștii de marea însemnătate a orfelinatului român, ce se va zidi în Sibiiu, cu însuflețire alergăm a depune modesta noastră jertfă pe altarul neamului convingși fiind, că fapt mă românesc și mai creștinesc nici n'am putea face. Puțini câți suntem, instruiți în orașul acesta mare, intelectuali și industriali, studenți, studenți și militari, toți într'un suflet și într'un cuget, cu mândrie măturăm, că aparținem neamului românesc, care în zilele acestea de mare încercări și extrem de grele, a dat splendide dovezi de vitejie strămoșească și înalt patriotism.

Alăturat Vă trimitem lista contribuțiilor. Din publicarea lor, Vă rog, omățeți studenții, nu cumva să li se facă bieților ceva neplăceri din partea superiorilor. Căci directorul auzind că s'are colectă între dânsii pentru scopul de sus, ori cât de măreț și uman ar fi el, totuși mi-a interzis continuarea colectării din motivul, că pe bază separatistică și națională nu poate admite colectare între studenți.

În urmă Vă rugăm din toată inima: nu încetați nici pentru un moment a continua agitația,

nu lăsați să se potolească flacăra însuflețirei, bateți la ușa tuturor deopotrivă, dar la a celor avuți cu întreg pumnul..., ca în curând să vedem realizat scopul măreț, pentru care lauda și recunoștința d-voastre Vi se cade, slujitorilor idealiști ai cauzelor mari naționale”.

Scrisoarea aceasta este adevărată revelațiune sufletească pentru noi. Ea dovedește mai presus de orice îndoială tăria de neînviș a națiunii noastre. Frații noștri dulci, resfirați în marea străină, fără cap „văzut”, ei simțesc cu noi deopotrivă toate durerile și toate bucuriile neamului nostru. Inima lor e românească și prin faptele lor ei le strigă tuturor, cari ar putea să creadă în chimera desființării noastre naționale: lascaie ogni speranța...

Tot atunci ne mahneste însă purtarea „domnului director” din chestiune, a cărui mentalitate antichată n'a putut-o reface nici zguduitura războiului mondial. Un director de școală, care nu admite ca elevii săi să adune pentru adăpostul orfanilor acelora, cari mor pentru patrie și tron, cari pentru patria ce-i dă leafă grasă „domnului director”, ne face impresia unui adevărat specimen în zilele, prin cari trecem. Ne vom interesa mai deaproape de acest „domn director”. Și până atunci însă îl recomandăm în atențiunea Excelenței Sale domnului ministru Dr. Jankovich Béla, pe cari îl știm bărbat de cultură europeană.

Colecta Românilor din Seghedin este următoarea:

Dr. Alexandru Marta, jude la curtea de apel	100.—
Dr. Vasile Lohan, prof. gimn.	50.—
Antoniu Bona, prof. la șc. civile	10.—
Demetriu Bura, prof. la șc. civile	5.—
Virgil Popovici, preot militar	20.—
Dominic Rațiu, dir. de bancă (în trecere priă Seghedin)	5.—
Martin Vernichescu, preot	1.—
Dr. Teodor Pap, auditor	10.—
Cornel Rădneanțiu, hotelier	4.—
Demetriu Stoianescu, barăter	2.—
Alexiu Babescu, căpitan	10.—
Iacob Popp, șef-contabil	10.—
Valer Onițu, șef-controlor	5.—
Dela soldați	41.28
Studenți și studenți	31.20
Dela Marschcompagnie a regi-mentului 5	17.22
Suma cor.	321.70
Reasumare:	
Dela particulari	cor. 328.—
Colecta dela Seghedin	cor. 321.70
Suma cor.	649.70
Transport din Nr. 35	cor. 14,178.77
In total: cor.	14,828.47

Partidul creștin-social din Austria.

Viena, 27 Februarie.

Rapoartele despre a treia adunare generală a partidului creștin-social, care a avut loc Sâmbătă și Duminecă au văzut lumina în ziare numai cu întârziere în urma cenzurii și de sine înțeles tot din aceeaș cauză, necomplete. Din aceste rapoarte nu putem cunoaște dispozițiile, cari dominează în partidul creștin-social. Chiar cele mai importante și mai marcante amănunte au căzut victimă creionului cenzorului.

Așa e cazul cu declarațiile ce s'au făcut la congresul privitor la chestia ungară, a raportului dintre cele două țări ale monarhiei. Dar și din pasagele, cari au scăpat de creionul cenzorului, reiese, că în chestia aceasta în partid nu stăpânește o părere unitară. Așa deputatul Dr. Mataja, unul dintre membrii mai tineri ai partidului a pledat pentru ocolirea tuturor chestiilor cari ating sensibilitatea de drept public al Maghiarilor, mai cu seamă pentru a se ocoli tot din ce s'ar putea concluda că dincoace de

Leita ar exista tendințe centraliste, mari-austriace. Alți oratori iarăș au făcut aspră critică atitudinii guvernului ungar. S'a remarcat îndeosebi de deputații *Kunschak* și consilierul comunal *Rotter* la ce anomalii a dus chestia aprovizionării cu alimente, lipsa teritoriului economic comun. S'au mai auzit plângeri și împotriva ieșirilor șoviniste din camera ungară.

O lămurire a părerilor va aduce probabil numai sfârșitul războiului.

Războiul european.

Comunicate oficiale.

Budapesta, 28 Februarie. — Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus și italian: Nici un eveniment de importanță.

Pe frontul sud-estic: Trupele noastre din Durazzo au făcut până astăzi următoarea pradă de război: 23 tunuri dintre cari 6 obuziere, 10 mii puști, enormă cantitate de gloanțe de tunuri, muniții, alimente și 16 corăbii cu vasele și vapoare. Toate arată că Italianii au fugit cu vasele lor de război în cea mai mare neorânduială.

Berlin, 28 Februarie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: Lupta artileristică s'a potențat în mai multe rânduri. Pe linia de foc la nord de Arras se continuă activitatea ocnelor. Prin exploziile noastre reușite am nimicit tranșeele dușman pe o întindere de 40 metri. Trupele noastre din Champagne după reușite preparative artileristice au pornit atacuri de ambele părți a drumului de țară dela Somme-Pysouain. Au ocupat cantonamentul Novarin și fortificațiile franceze situate pe ambele părți în teritoriul acesta pe estindere de peste 1600 metri. Au făcut pradă de război 20 oșteri, 1009 soldați și au luat 9 mitraliere și un aparat de svărlit bombe. În jurul Verdunului sunt zădarnice toate eforturile nouilor trupe dușmane de a reocupa fortificația dela Douaumont și atacurile îndreptate împotriva pozițiilor noastre dela Hardaumont. Peninsula Maas din Champneuville am curățit-o de dușman și ne-am înaintat frontul către Vacheraville și Brass. Pe platoul Woevre am ajuns la poalele Cotes Lorrainei.

Pe frontul oriental și din Balcani: Nici un eveniment.

Maiorul Moraht despre Erzerum și comunicatele oficiale turcești.

Berlin. — „Berliner Tageblatt” comunică un interesant articol al maiorului *Moraht* despre evenimentele frontului turcesc și în care dezvoltă nu numai importanța strategică ci și politică a ocupării Erzerumului. Fiind singurul punct fortificat pe acest teritoriu al Asiei nordice, Erzerum a fost o bază strategică extrem de importantă, lipsindu-i însă comunicația de linie ferată cu extremul Asiei mici. Ar fi de dorit, ca spiritul conducător în comunicatele oficiale turcești să fie inspirate de aceleași principii ca și ale aliaților, adică să fie sincere și evidente. Comunicatele rusești anunțau deja înaintarea către Erzerum și la 16 Februarie ocupară deja nouă fortificații. Turcii erau deci în defensivă. Comunicatele turcești urmau să anunțe pierderile enorme ale Rușilor, fără să anintească înaintarea lor. Se poate nădăjdui, că la vest de Erzerum, înaintarea Rușilor va fi încetată din cauza dificultăților teritoriale.

Importanța politică a căderii Erzerumului maiorul o esplică prin împrejurarea, că Armenii din Turcia printre cari banul rusesc făcuse mari cuceriri și în timp de pace, în viitor se vor înverșuna și mai mult împotriva Turcilor. Față de aceasta împrejurare însă, va fi un remediu fanatismul soldatului turc, care prin neisbânde — o știm din experiență — se potențază tot mai mult.

Apărarea Valonel.

București. — Agenția telegrafică italiană anunță din Roma: La Valona au sosit noi trupe și artilerie grea. Avantposturile armatei italiene sunt o diviziune sârbească și trupe din armata lui Essad-pașa.

Regele Angliei va merge pe front.

Londra. — Agenția Reuter anunță: Însă-nătoșindu-se pe deplin regele George a hotărât să meargă pe frontul occidental la trupele sale.

Vapoarele austro-ungare sechestrate de Portugalia.

Lisabona. — Primul ministru Costa a anunțat în cameră că pe mai multe vapoare austro-ungare și germane s'au făcut devastări. Vaporul Bülow era să fie aruncat în aer dacă nu se descoperea acest plan ascuns la timpul său. Primul ministru își exprimă părerea că Portugalia ar trebui să abzică Germaniei contractul, pentru că acesta să expire la 5 Iunie 1917. Aceasta ar corăspunde intereselor Portugaliei și noi suntem învoiași, ca pentru păstrarea intereselor și onoarei să dăm față tuturor posibilităților întru apărarea drepturilor noastre.

Cine sunt conducătorii ofensivei germane dela Verdun.

Berlin. — Luptele dela Verdun, sunt conduse de principele moștenitor german, de contele Haeseler, bătrânul general trecut de 80 ani, și chiar împăratul Wilhelm asistă la ele.

Englezii se tem de Spanioli.

Berlin. — Ultimele cumpărături de munițiuni ale Spaniei neliniștesc pe Englezi. Chestiunea Gibraltarului vine în locul întâiu, dar Englezii se tem că Spanioli ațâță revoluția în Portugalia, ca să aibă pretext de anexare.

Decorarea lordului Kitchener.

Roma. — Guvernul francez a hotărât să confere marea cruce a Legiunii de onoare cu crucea de războiu, lordului Kitchener. Regele George al Angliei a conferit marea cruce a ordinului Băii generalului Gallieni, ministrul de războiu al Franței.

Arestarea la Sofia a fostului secretar al legațiunii americane din București.

București. — Ministrul Statelor-Unite, d. Wopicka, a primit dela însărcinatul de afaceri americane din Sofia o telegramă anunțând că d. Conché, fost secretar al legațiunii americane din București, a fost într'adevăr, la Sofia, nu însă pentru spionaj, ci fiindcă a fost prins pe când încerca să mituiască un funcționar bulgar. În urma demersurilor făcute pe lângă guvernul bulgar, se crede că d. Conché va fi pus în libertate.

Ofensiva germană dela Verdun.

Amsterdam. — Lui Times i se anunță de pe frontul francez: Germanii au reușit să respingă Francezii pe un teritor de 1800 m., n'au reușit însă să spargă frontul în nici un punct. Câmpul de războiu se poate diviza în trei părți principale. Bătăliile au început cu activitatea avioanelor bombardând liniile principale a drumurilor de fier pentru ca să împiedece transportul trupelor. În aripa stângă franceză la Herbebois au început cele dintâi lupte serioase de infanterie. Artileria franceză a impușcat cu violență, infanteria germană însă a năvălit prin foc cu o forță supremă și au reușit să intre în cele dintâi tranșee franceze. În multe puncte Francezii au fost gonțiți și din tranșeele de comunicație. Seara prin noul atacuri au ocupat și celelalte părți din front. Ziua următoare s'au dat violente lupte de artilerie pe ambele părți a Meusei. Intreg frontul a fost năpădit de gazuri explozive, granate și bombe. Abia către amiază a încetat acest iad al impușcăturilor, după care infanteria germană a dat asalturi puternice în rânduri dese, reușind să împingă frontul francez și ocupând pădurea dela Haumont și cea dintre Caureswald și Herbebois. Frontul convex a Francezilor a devenit deci concav, forțându-i să evacueze amândouă extremele.

Luptele din Vosgi.

Basel. — Sâmbătă seara dela ora 9 la 11, lângă hotarul alsacian francez, în împrejurimea Altkirchului s'au dat vehemente lupte de artilerie. În Basel, care-i la distanță considerabilă — două ceasuri de arundă s'au auzit foarte deslușit bubuiturile de tun. Pays are informația că Duminică Pfet-

terhausul a fost din nou bombardat. Rezultatul nu se știe încă, fapt este însă că linia drumului de fier Bonfol—Pfetterhausen a fost distrusă în mai multe locuri.

Duminică seara la orele 8 și jumătate s'au dat noul lupte artileristice în Sundgau. Bubuiturile de tunuri au fost atât de vehemente încât cei din frontiera Elveției nu-și mai amintesc de un an și jumătate de acemenea lupte. Ferestrele caselor din oraș s'au scuturat în urma exploziilor și detunăturilor cari au fost puternice ca și adevăratele trăsnete. Din părțile mai ridicate a orașului se vedeau explozivele. Ingrozitorul concert n'a încetat nici pe la ora 11 din noapte.

Diplomații italieni din Albania la Roma.

Lugano. — Diplomatul italian Piacentini s'a întors din Durazzo la Roma. El și Aliotti fost reprezentant al diplomației italiene în Albania au avut consfătuiri cu Sonnino.

Comunicatul statului major francez.

Berlin. — Se comunică dela cartierul de presă: Comunicatul oficial francez anunță: Dușmanul vrea să se înstăpânească spre ost dela poziția din Donaumont. Trupele noastre îl înconjoară. Cotte de Palon nu poate fi ocupat nici de către Francezi nici de Germani. Ambele artilerii îndreptează focuri violente spre acest vârf.

Conflictul portughez-german.

Berlin. — După o informație din isvor autentic se afirmă cu guvernul german a adresat guvernului portughez o notă de protest ținută în termeni foarte categorici, în care declară sechestrarea vaselor germane de atitudine dușmănoasă exprimându-și dorința ca această dispoziție să fie revocată. Nota se provoacă la contractul comercial făcut la anul 1908 prin care Germania și Portugalia sunt reciproc îndreptățite să-și sechestreze vapoarele luând înoă dispoziții prealabile de despăgubire — ceea ce nu s'a ținut prin procedul actual al Portugaliei.

Puternica rezistență a Turcilor la Trapezunt.

București. — Intre armata generalului Berbutov și cea turcească se dau crâncene lupte în direcția Trapezuntului la 25 km. spre vest dela Erzerum. Rușii dezvoltă cele mai desperate eforturi pentru ca să ajungă cât de curând malul mării Negre. În acelaș timp flota rusească din Marea Neagră dezvoltă cea mai vie și permanentă activitate. Turcii au toată nădejdea să ațiră calea Rușilor, având de partea lor pozițiile favorabile de pe linia Trapezunt—Ersin-gjan—Diarbekir.

Retragerea Italianilor din Durazzo.

Lugano. — Corriere dela Sera publică o telegramă în care se spune că generalul Baltazzi în înțelegere cu guvernul italian au dispus evacuarea Durazzoului. Trupele italiene, tunurile și munițiile au fost imbarcate, iar restul materialului de războiu l-au aruncat în aer. Trupele se vor duce la Valona.

Moștenitorul de tron sârb și Pasici la Paris.

Geneva. — Agenția Havas anunță că moștenitorul de tron sârb și Pasici se vor duce la Paris pentru ca să se consulte despre noule dispoziții din viitor privitoare la trupele sârbești.

Deschiderea camerei italiene.

București. — Universul anunță din Roma: Miercuri se va întruni camera italiană. Cea mai mare parte a senatorilor și deputaților au sosit deja la Roma. În toate partidele se discută cu mult interes discursul ce-l va rosti Salandra și expozeul ministrului de externe Sonnino. Dela aceste două vorbiri se speră lămurirea situației politice tulburată.

Groznicul război artileristice dela Verdun.

Milano. — Corespondentul lui „Secolo” anunță că Germanii și-au început atacul împotriva pozițiilor franceze prin îngrozitoare ca-

nonade îndreptate dela Ornes până la malul drept al Meusei și dela Champneuville până la frontul ostic. Pe acest front de 10 km. au dat adevărat potop de canonade în masse de vehemente încât obuzele au răscolit fiecare petec de pământ, și prizonierii luați nu se poate afirma că sunt în număr considerabil. N'a existat încă soldat care să poată suporta un asemenea iad de gloanțe și focuri. Dacă n'a fost rănit sau mort, a înebunit în grozăvia ce s'a desfășurat. Până când Francezii ar fi avut posibilitatea să răspundă la această neimăbinabilă luptă de gloanțe și granate, infanteria germană — pe lângă grozave jertfe — a înaintat în opt-zece rânduri îndesuite, respingând Francezii până la a doua linie de apărare.

Preparative engleze la Ypern.

Amsterdam. — Intre Ypern și canalul Comines, Englezii au grupat mari cantități de tunuri cu cari bombardează neîntrerupt pozițiile germane din față. Telegram anunță că la Calais au sosit multe vase de transport cu mari trupe și muniții. E evident că Englezii fac preparativele unei ofensive pentru ajutorarea Francezilor s'au efectuarea planurilor proprii, pentru cari li se pare sosit timpul.

INFORMAȚIUNI.

Arad, 29 Februarie 1916.

De vorbă cu un orb.

Ținea să-mi adreseze vorbe de recunoștință pentru apelul dat femeilor române în interesul lor și să-mi atragă atenția asupra concertului ce se va da la 5 Martie, de către doi artiști reputați, ieșiți din tabăra lor nenorocită, în folosul tovarășilor.

În fața mea un român de ai noștri, voinic, frumos la față, cu ochii stânși, om cu carte și carieră frumoasă pornită pentru ziua de mâine. Și-mi redă cu vorba mecanică, lipsită de modulații, gesturi și căldură, pățania lui, care se repetă la mii și sute. Doar deosebirea, că nu pentru toți sfârșitul e atât de tragic.

Asalt de noapte pipăit, pândit, trosneli de puști, sulțiți, șrapnele, grozăvie, gemete, prăbușiri de corpuri schilăvite și — noapte vecinică. Cea din urmă noapte de lumină petrecută în cel mai îngrozitor și sălbatec măcel. Amintiri întunecate cari mi-au luat lumina zilei. Își pipăie una dintre cele patru decorații, mărturia vitejiei nopții fatale.

— Știu că n'am să mai văd ziua și luni de-a rândul au trecut de când abea sunt la începutul obiceiului. Și-aș vrea și acum ca în zilele dintr'astă să-mi rup parșamentele ce credeam că-mi răpesc razele de lumină.

— Am fost adus între tovarăși de nenoroc în asilul pentru noi, de unde viu și plec spre casă. Am învățat din nou să scriu și cetesc după sistemul nostru și știu să joc și cărți... Așa ne petreceam câte-o oră din noaptea vecinică ce ne-a fost dată. Ne lipsea lectura românească scrisă pentru noi. Asculta-vor doamnele române glasul nostru?

Îl întreb de ziua de mâine. — Mă duc acasă la părinți. Le sunt singurul fecior și ei sunt bătrâni. Au o mică moșie în munții noștri, am să le ajut și să le mângâi bătrânețele. Din puținul ce au avut, m-au dat la învățătură, și am ieșit om când veni urgia asta.

— Și am să le cânt din fluer în serile reci, pustii și eterne pentru mine.

Mă uit la el cu emoția care-mi suprimă orice gând și vorbă ce-aș vrea să-i spun. Glasul de mângâiere s'ar pierde în islucirea de milă față de atâta adâncă și nepricăpută tragedie. Li garantez sprijinul nostru și plec uluită de durere.

T. B.

PENTRU ORFELINATUL DIN BLAJ s'au început dăruirile, cari deja în prima zi au ajuns la suma considerabilă de 50,000 cor. În fruntea dăruitorilor se află Excelența Sa Inalt Preasfințitul Domn Arhiepiscop și Mitropolit Victor Mihail de Apsa cu darul său într'adevăr princiar de 20,000 cor. Aflăm între cotribuenții profesori fără avere, cari au subscris câte 1000 de cor. Nu există un singur intelectual în Blaj, care să nu fi iscălit sume însemnate. Sic itur ad astra. Ne bucurăm de zelul cald al fraților Blăjeni și le dorim succes desăvârșit.

Consistorul plenar al diecesei Caransebeșului. Ni se scrie din Caransebeș: Sâmbătă în 13 l. c. v. s'a ținut consistoriu plenar sub președinția P. S. Sale episcopului diecezan **Dr. E. Miron Cristea.** Consistoriul a luat între altele dispoziții pentru alegerea de deputați congresuali și sinodali. La sinodul eparhial alegerile sunt: pentru deputații preoțești Joi în 3 Martie, cei mirenești Duminică în 6 Martie; la congresul național-bisericesc pentru deputații preoțești Joi în 17 Martie, cei mirenești Duminică în 20 Martie v. a. c.

Tot în acest consistoriu s'a ales profesor-provizor la institutul pedagogic d. Alexandru Buțiu, care de 2 și jumătate ani propune la acest institut științele naturale.

Peste 31,000 coroane s'au strâns la București pentru orfelinatul din Sibiu. Ziarele din țară ce ne-au sosit astăzi, ne vestesc că până acum în lista de subscripție deschisă de doamna Natalia Pruncu, în București (str. Silvestru Nr. 53), pentru orfelinatul român din Sibiu — s'au scris 31,252 Lei. Printre donațiile mai noi și mai demne de remarcat sunt următoarele:

Banca Națională, București, a donat 20,000 Lei, d. Take Ionescu 1000 Lei, d. Aristide Blank 1000, d-na Elena M. Surulescu 500, principele Leon Cantacuzino 300, Banca de Comerț 100, d. Costaforu, subscripția „Revista Copiilor” 276 Lei etc. etc.

Atentat împotriva directorului teatrului național din București. Din București se telegrafiază: Tribunalul a condamnat la 5 ani muncă silnică pe servitorul care a încercat un atentat împotriva lui Davilla fost director al teatrului național din București.

Cutremur de pământ. Se telegrafiază din Triest: Aparatele observatorului marinei au semnalat ieri noapte un cutremur de pământ la distanță de 9.530 kilometri. Cutremurul s'a început la orele 9, 24 minute și 2 secunde seara și s'a terminat la orele 12, în miez de noapte.

Viitoarea sesiune parlamentară. În ședința de ieri a camerei s'a discutat foarte mult pe culoare despre viitoarea sesiune parlamentară. Între deputați s'a colportat știrea că viitoarea sesiune a camerei va fi convocată pe zilele din urmă ale lunii Maiu, când se va debate afară de proiectul de indemnitate încă două proiecte financiare.

În ministerii se lucră la compunerea bugetului, guvernul până acum nu s'a decis să depună pe biroul camerei proiectul de indemnitate sau proiectul bugetului.

Sase noul generali-coloneli. Din Viena se telegrafiază: Printr'un decret regal din 26 Februarie regele a ridicat la rangul de general-colonel pe **gospodari** **Barasi** capitanul gardei Artileriei contele **Friedrich Beck**, arhiducele **Iosif Ferdinand**, generalul de cavalerie contele **Paar**, generalul de infanterie **Bollras**, feldzeugmeistrul ministrul de războiu baronul **Krobotin** și pe generalul de infanterie **Köyess**.

Scumpirea zahărului. Din Budapesta se anunță: Luând în considerare dificultățile cultivării napilor de zahăr și urcarea cheltuielilor fabricației de zahăr, guvernul a dispus, începând cu 1 Martie, urcarea prețului zahărului cu 14 coroane la maza metrică.

Accident de tren. Duminică seara la orele 5 și 44 minute, trenul de persoane, ce venia de la Caransebeș spre Lugoj, în gara **Gavoșdia**, a suferit un accident. Din o așezare greșită a macazului (schimbător de șine), trenul în loc să-și continue calea pe linia deschisă pentru a se opri în gară, a luat-o razna pe o linie laterală, unde staționau în gară o mulțime de vagoane, parte goale, parte încărcate. Urmarea a fost, că patru vagoane staționare au fost total distruse, celelalte parte încălcate, parte răsturnate, iar una dintre cele două locomotive ale trenului personal a deraiat și fiind deterio-

rată a rămas la fața locului. Un calauz a primit o leziune ușoară la față, iar pasagerii, din norocire — s'au ales numai cu panica. O anchetă va stabili responsabilitatea.

Orez (rizskása) și Cafea!

Cu orezul o pățirăm, că nu se mai află, deci acuma îl vine rindul la cafea, cu toate că am fost dat alarmă în această foaie. Anglia ne împiedecă importul de cafea și cu greu mai află, deci nu e mirare că în toată săptămâna se urcă prețul și că va trece de 10 Cor. la 1 kgr. devenind cafa o mâncare de lux.

Pe luna **Februarie** ofer cu prețul de zi:

No. 10	Cafea Cuba fină 1 kgr.	6 00	7-00	cor.
> 14	> > foarte fină 1 kgr.	6 60	7-50	>
> 15	> > mărgelă 1 kgr.	6 60	7-50	>
> 16	> > specialitate 1 kgr.	7-00	8-00	>
> 21	> Java aurie 1 kgr.	6 60	7-50	>
> 106	> Mixtură „Victoria” 1 kgr.	7 00	8-00	>
	1 kgr. Tea „Mixtură rusească”		20		coroane.

5 kgr. se expediază francat și vămuit prin rambursă postală.

Aflând puțină cafea, neguțătorilor și în România nu pot trimite! — Grăbiți până se mai află cafea a-i aviza și pe cunoscuți.

Cu toată stima se roagă de sprijin:
F. A. DEGAN. comerțiant în Fiume (Postafiók Nr. 163).

*Din No 10 și 15 se va afla puțină, deci cu care se pot înlocui?

Ultima oră.

LUPTELE LA VERDUN.

Paris. — Ziarele franceze scriu că Germanii luptă cu dispreț de moarte la Verdun. Comandamentul a voit să-și cruțe oamenii și din cauza aceasta n'a apărut până la cel din urmă om linia primă.

Paris. — Primul ministru Briand a declarat pe culoarele camerei, că un corp de armată, care era până acum în rezervă a fost încredințat cu recucerirea fortului Douaumont.

Paris. — Aviatorii francezi făcând sboruri de recunoaștere au constatat că tunurile austro-ungare de 30.5 bombardează forturile franceze din 8 puncte ale frontului.

Geneva. — Lul *Journal de Geneve* 1 se scrie de la cartierul principal francez că Germanii au atacat Verdunul cu 8 corpuri de armată, printre cari mai multe din armata lui Mackensen, aduse de la Salonic pe acest front.

MONASTIRUL NU VA FI DAT GRECIEI — GERMANIA A ACCEPTAT CERERILE BULGARIEI.

Atena. — Ziarul „Nea Ellas” este informat din cercuri diplomatice că între Bulgaria și Germania se nascuse un diferend cu privire la trei orașe din Macedonia: Monastir, Ghevgheli și Doiran, pe cari Germania le-a promis Greciei în schimbul consimțământului dat de Grecia pentru participarea trupelor bulgare la atacul contra Saloncului. Cu ocazia vizitei țarului Ferdinand la cartierul german, acest conflict s'ar fi aplanat, în senzul că Bulgarii vor rămâne stăpâni și pe aceste trei orașe.

SOLDAȚI DIN AFRICA DEBARCAȚI LA SALONIC.

Salonic. — Sâmbătă la orele 10 dimineața, primul regiment de spații din Africa a fost debarcat Vineri și este compus din 4000 călăreți, a fost trecut în revistă, plecând apoi prin centrul orașului, îndreptându-se spre cazarmă.

CERCETAȚI COFETĂRIA

MATZKY

Prăjituri excelente. Local de primul rang.

POȘTA REDACȚIEI.

I. N. P. în Z. (România). Poezia cu nota de actualitate o dasem imediat, însă a fost tăiată de cenzură. Nr.-ul prim al revistei „Pagini literare” apare zilele acestea. Salutări.

I. Sântimbrean. — Vom vedea.

Dr. Cioloca. — Adresa părintelui Ion Agârbiceanu e: Orlat (Szeben m.)

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

POȘTA ADMINISTRAȚIEI.

Dlui **N. O.** în B. și celorlalți abonați ai calendarului „Minerva”. Avizul despre transportul nou de calendare „Minerva” l-am primit. După câteva zile, credem că vom primi și calendarele și atunci imediat le vom expedia și noi abonaților. Rugăm deci să mai aveți puțină răbdare. — *Librăria „Concordia”.*

Convocare.

Prin aceasta convocăm **adunarea generală** a „I. Reuniunii de înmormântare din Major” pe Duminică 5 Martie a. c. la orele 2 d. a. în școala confesională din loc, cu următorul

Program:

1. Alegerea unui președinte ad hoc.
2. Raportul general despre activitatea și starea Reuniunii, precum și cenzurarea și aprobarea rațiociniului Reuniunii de pe anii 1914 și 1915.
3. Consultare asupra desființării ori susținerii și mai departe a Reuniunii.
4. Pertractarea plângerilor date în contra comitetului.
5. Restituirea biroului.
6. Eventuale propuneri.

Fiind vorba de desființarea ori susținerea existenței Reuniunii, rugăm pe fiecare membru să iee negreșit parte la această adunare.

Măieru-Major, la 20 Februarie 1916.

Comitetul „I Reuniunii de înmormântare din Major”
Ci—2621—1

IN ATENȚIUNEA INSTITUTELOR DE CREDIT ȘI ECONOMII. Din cauză că numărul personalului nostru tehnic — în urma înrolării la armată — s'a redus în mod foarte simțitor, rugăm institutele de credit și economii să binevoiască a trimite bilanțurile lor spre publicare în ziar cu cel puțin 4—5 zile înainte de termen, deoarece îndată după primirea lor nu le vom putea publica.

Pentru tipărirea rapoartelor anuale asemenea se cere un timp de cel puțin 16 zile.

— Tipografia „Concordia” societate pe acți.

AVIZ.

Rugăm onorații noștri mușterii, că în cazuri de comenzi să se adreseze direct nouă, trimițând tot la adresa noastră și banii, iar nicidecum la administrația foii. Astfel, ni se va da posibilitatea de a rezolva toate comenzile urgente și punctual.

Cu stimă:

Librăria „Concordia”,
strada Deák Ferencz Nr. 20.

TELEFON
NRUL. 750.

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

TELEFON
NRUL. 750.

„CONCORDIA”

SOCIETATE PE ACȚII. :

ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1/a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișee, precum și cu cele mai moderne litere primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipăriți pentru bănci și societăți, precum și tipăriți advocațiale, invitări de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări în această branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

**Executare
promptă. :**

**Prețuri :
moderate :**